

Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge

Utenriksøkonomi

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på 217,7 milliarder kroner i 2001. Dette er en økning på vel 14 milliarder kroner i forhold til 2000, da overskuddet endte på 203,6 milliarder kroner. Handelen med varer og tjenester overfor utlandet ga et overskudd på hele 238,1 milliarder kroner i 2001, en forbedring på 8 milliarder fra året før. Det meste av økningen skyldes en bedring i tjenestebalansen. Rente- og stønadsbalansen viste en positiv utvikling i forhold til året før, og endte ifølge foreløpige anslag med et underskudd på 20,4 milliarder kroner i 2001. Overskuddet på driftsbalansen fordeler seg relativt jevnt utover fjoråret. Januar skiller seg imidlertid ut med et overskudd på 24,3 milliarder kroner.

Ekspert av råolje til 238 milliarder

Handelen med varer overfor utlandet ga Norge et overskudd på 223,8 milliarder kroner i 2001, en nedgang på nærmere 3 milliarder kroner fra 2000. Norge eksporterte råolje og naturgass for 301 milliarder kroner i 2001 mot 306,6 milliarder året før.

Ekspertverdien av tradisjonelle varer økte med 2,2 milliarder kroner fra 2000 til 2001. Prisveksten var negativ med 1,9 prosent, mens volumet økte med 3,0 prosent. Blant tradisjonelle varer var det bensin, kjemiske råvarer og verkstedprodukter som bidro mest til økningen i eksportinntektene. For alle gruppene skyldes verdiøkningen en kraftig oppgang i volum.

Import av tradisjonelle varer økte med 11,5 milliarder kroner eller 4,2 prosent fra 2000. Prisene og volumet økte med henholdsvis 1,1 og 3,1 prosent. På import-siden var det andre næringsmidler, kjemiske og mine-

ralske produkter og verkstedprodukter som bidro mest til økningen i importverdien.

Ekspertverdien av skip og oljeplattformer økte med 2,5 prosent fra 2000, og endte på 10,7 milliarder kroner i 2001. Fra en nedgang i volum på 37,1 prosent fra 1999 til 2000, var det i 2001 en oppgang i volum på 0,4 prosent. Importverdien av skip og oljeplattformer sank med nær 12 milliarder kroner fra 2000 til 2001, forårsaket av en volumnedgang på 49,6 prosent og en prisoppgang på 10,2 prosent.

Positiv tjenestebalanse

Handelen med tjenester overfor utlandet viser et overskudd på 14,3 milliarder kroner i 2001. Total eksport av tjenester utgjorde 154 milliarder i 2001, en økning på 19,6 milliarder kroner fra året før. Skipsfartens bruttofrakter opptjent i utlandet var hovedårsaken til veksten, og kan tilskrives en prisoppgang på 12,2 prosent og en moderat volumoppgang på 2,2 prosent. Også eksporten av finans- og forretningstjenester økte sterkt, både som følge av en pris- og volumøkning. Utlendingers utgifter til reiseformål i Norge økte moderat i verdi i 2001, til tross for en reduksjon i volum.

Importverdien av tjenester økte fra 130,9 milliarder kroner i 2000 til 139,7 milliarder i 2001. Volumet og prisene økte med henholdsvis 5,2 og 1,4 prosent. Verdien av driftsutgifter tilknyttet skipsfarten økte med 1,1 prosent. Verdien av diverse tjenesteimport til oljevirksomheten ble redusert med 32,9 prosent. Dette skyldes hovedsakelig lavere volum. Også import av finans- og forretningstjenester viste volumnedgang og prisøkning. For reisetrafikk, dvs. nordmenns utgifter på reise i utlandet var veksten i volum på 0,3 prosent, mens det var en prisnedgang på 1,2 prosent.

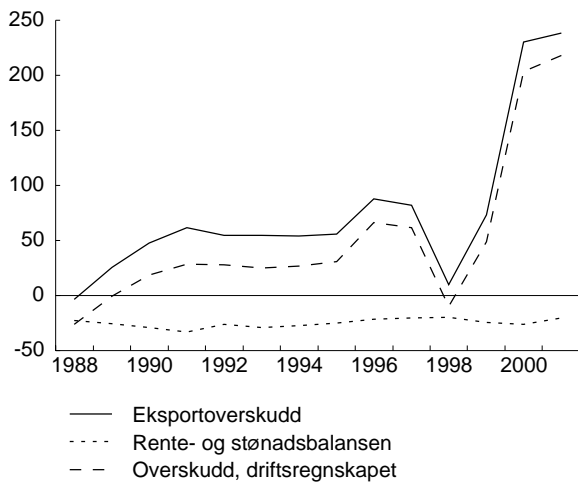
Driftsbalansen. Milliarder kroner 2000-2001

	2000	2001									Endring 2000-2001		
			00.1	00.2	00.3	00.4	01.01	01.02	01.03	01.04	Verdi	Volum	Pris
Ekspert	663,6	680,0	150,2	154,8	171,7	186,9	179,2	174,5	167,8	158,5	16,4	24,9	-8,5
Tradisjonelle varer	212,1	214,3	51,0	52,7	51,0	57,4	58,2	55,1	48,2	52,7	2,2	5,4	-3,2
Råolje og naturgass	306,6	301,0	68,1	67,0	80,6	90,8	81,0	77,1	74,0	68,9	-5,7	12,3	-18,0
Skip og oljeplattformer mv.	10,4	10,7	1,4	1,8	3,6	3,5	1,9	3,3	4,4	1,1	0,3	0,0	0,3
Tjenester	134,4	154,0	29,6	33,2	36,5	35,2	38,0	39,1	41,2	35,7	19,6	7,2	12,4
Import	433,5	441,9	104,0	107,9	110,0	111,6	111,1	110,7	108,0	112,0	8,3	1,3	7,0
Tradisjonelle varer	274,4	285,9	65,3	68,4	67,2	73,4	73,4	73,7	66,5	72,3	11,5	8,0	3,5
Råolje	1,8	1,6	0,2	0,1	0,7	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	-0,2	0,0	-0,2
Skip og oljeplattformer mv.	26,4	14,7	10,3	7,0	5,8	3,3	4,5	1,3	3,1	5,8	-11,7	-12,5	0,8
Tjenester	130,9	139,7	28,1	32,4	36,3	34,1	32,8	35,3	38,1	33,5	8,8	5,8	3,0
Vare- og tjenestebalansen	230,1	238,1	46,3	46,9	61,6	75,3	68,1	63,8	59,8	46,4			
Rente- og stønadsbalansen	-26,5	-20,4	-6,3	-6,6	-4,7	-9,0	-5,5	-7,5	-3,2	-4,1			
Driftsbalansen	203,6	217,7	40,0	40,3	56,9	66,3	62,5	56,3	56,5	42,3			

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Driftsbalansen, eksportoverskudd og overskudd på rente- og stønadsbalansen. 1988 - 2001

Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport og import

Prosentvis endring fra 2000 til 2001

	Verdi	Volum	Pris
Eksport	2,5	5,3	-2,6
Tradisjonelle varer	1,0	3,0	-1,9
Råolje og naturgass	-1,8	7,3	-8,5
Skip og oljeplattformer mv.	2,5	0,4	2,1
Tjenester	14,5	6,4	7,7
Import	1,9	0,3	1,6
Tradisjonelle varer	4,2	3,1	1,1
Råolje	-12,6	0,2	-12,8
Skip og oljeplattformer m.v	-44,4	-49,6	10,2
Tjenester	6,7	5,2	1,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Kapitalregnskapets hovedposter. Milliarder kroner

	2000	2001
Norske investeringer i utlandet	448	302
Direkte investeringer	74	-9
Porteføljeinvesteringer	225	261
Andre finansinvesteringer	118	7
Internasjonale reserver	30	44
Utenlandske investeringer i Norge	315	98
Direkte investeringer	53	28
Porteføljeinvesteringer	83	45
Andre investeringer	179	25
Ufordelte kapitaltransaksjoner og statistiske avvik	70	14
Netto finansinvesteringer totalt	203	218

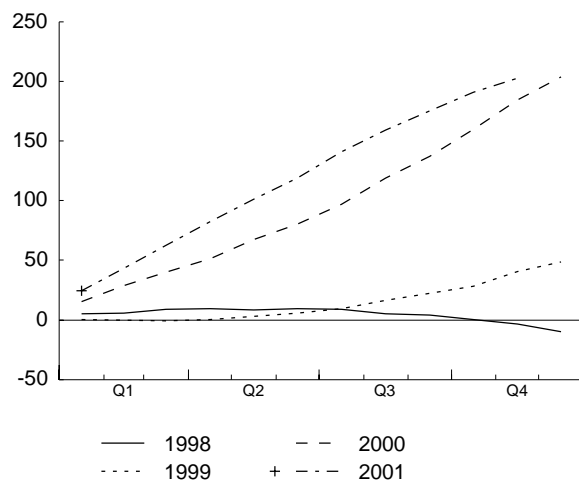
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bedring i rente- og stønadsbalansen

Foreløpige beregninger viser et underskudd på rente- og stønadsbalansen på 20,4 milliarder kroner for 2001, en forbedring på 6,1 milliarder kroner i forhold til 2000. Inntekter fra utlandet var i alt på 80,1 milliarder kroner, en oppgang på 11,7 milliarder kroner fra året før. Totale utgifter økte med 5,6 milliarder kroner, og kom i 2001 opp i 100,5 milliarder kroner.

Driftsbalansen 1998-2001

Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Avkastning på nordmenns beholdning av utenlandske aksjer og andeler i form av utbetalt utbytte og reinvestert fortjeneste var 13,8 milliarder kroner i 2001, 0,8 milliarder høyere enn året før. Samlet avkastning som utlendinger oppnådde på tilsvarende plasseringer i Norge viste også en oppgang på 1,9 milliarder kroner.

Finansinvesteringer

Norges netto finansinvesteringer overfor utlandet tilsvarer overskuddet på driftsbalansen fratrukket netto kapitaloverføringer til utlandet, og var ifølge foreløpige beregninger på 218 milliarder kroner i 2001.

Norske investeringer i utlandet er anslått til 302 milliarder kroner. Direkte investeringer i utlandet, dvs. investeringer i utenlandske bedrifter som kontrolleres fra Norge, er beregnet til å være negative med 9 milliarder kroner. Porteføljeinvesteringer og andre finansinvesteringer i utlandet er foreløpig beregnet til henholdsvis 261 og 7 milliarder kroner.

Endring i Norges Banks internasjonale reserver som følge av transaksjoner (dvs. uten hensyn til omvurderinger) er foreløpig anslått til 44 milliarder kroner.

Ifølge foreløpige anslag beløp utlendingers finansinvesteringer i Norge seg til om lag 98 milliarder kroner i 2001, hvorav direkte investeringer utgjorde 28 milliarder kroner. Porteføljeinvesteringer var på 45 milliarder kroner, mens andre finansinvesteringer er anslått til 25 milliarder kroner.

Økningen i Norges netto fordringer på utlandet var i 2001 lavere enn hva netto finansinvesteringer skulle tilsi. Dette skyldes negative omvurderinger på 27 milliarder kroner, som uttrykker et beregnet tap på bakgrunn av svingninger i valutakurser og utvikling i kursen på enkelte finansobjekter. I og med at ikke alle

prisendringer på verdipapirer er kjent, er anslaget på totale omvurderinger beheftet med usikkerhet.

Disponibel inntekt og sparing for Norge

Etter en rekordhøy vekst i disponibel realinntekt for Norge fra 1999 til 2000 viser foreløpige beregninger en liten nedgang i fjor. Nedgangen kommer som en følge av at bytteforholdet overfor utlandet forverret seg, i første rekke på grunn av fall i oljeprisen.

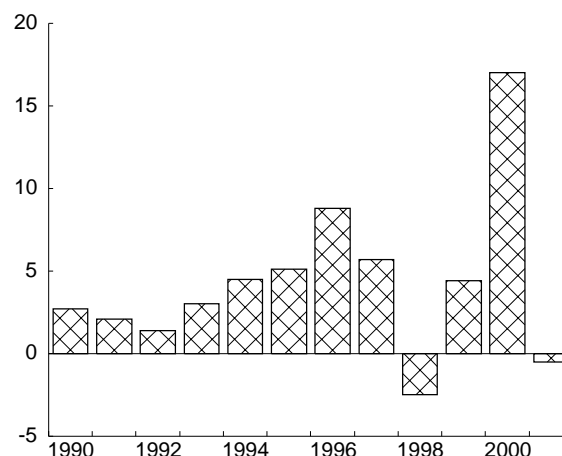
Disponibel inntekt for et land defineres som bruttonasjonalprodukt fratrukket kapitalstilt og netto overføringer til utlandet i form av lønn, formuesavkastning (renter, aksjeutbytte, reinvestert fortjeneste) og løpende stønader (bistand mv.). Størrelsen er et mål på den økonomiske rammen som landet har til disposisjon til konsum og sparing. Disponibel inntekt for Norge er for 2001 foreløpig anslått til 1227 milliarder kroner.

Ved å justere endring i disponibel inntekt for prisstigning på varer og tjenester som anvendes innenlands, kommer en fram til endring i disponibel realinntekt for Norge. Foreløpige beregninger viser at disponibel realinntekt for Norge ble redusert noe i 2001, etter en rekordhøy vekst i 2000.

Endring i disponibel realinntekt kan dekomponeres i bidrag fra vekst i produksjonen, endring i bytteforholdet i vare- og tjenestehandelen med utlandet og utvikling i rente- og stønadsbalansen. For 2001 er det foreløpig anslått at landets totale produksjon bidro med 1,2 prosentpoeng, mens rente- og stønadsbalansen bidro positivt med 0,6 prosent. Bytteforholdet overfor utlandet, som måles ved forholdet mellom eksport- og importpriser, forverret seg imidlertid. Når eksportprisene øker mer (eller reduseres mindre) enn importprisene, bedres bytteforholdet, noe som innebærer at det skal mindre eksport til for å betale for et gitt importvolum. Prisen på både petroleumprodukter og tradisjonell vareeksport førte til fall i eksportprisene samlet, til tross for vekst i fraktratene. Foreløpige tall viser at importprisene økte fra 2000 til 2001. Ifølge foreløpige tall bidro endringen i bytteforholdet til å redusere veksten i realdisponibel inntekt for Norge med 2,3 prosent i fjor.

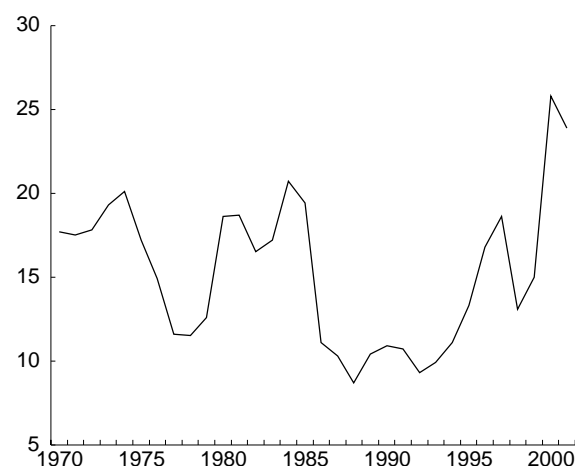
Sparing er definert som disponibel inntekt i en periode fratrukket periodens samlede utgifter til konsum. Landets sparing fratrukket netto kapitaloverføringer til utlandet vil i en periode være lik summen av netto realinvesteringer og netto finansinvesteringer overfor utlandet. Realinvesteringer som overstiger landets sparing korrigerer for kapitaloverføringer, vil måtte finansieres ved negative netto finansinvesteringer overfor utlandet (netto opplåning). Omvendt vil korrigeret sparing som overstiger netto realinvesteringer i en periode innebære positive netto finansinvesteringer overfor utlandet. Realinvesteringer omfatter netto anskaffelse av produksjonskapital, mens netto finansin-

Vekst i disponibel realinntekt. 1990 - 2001 Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Sparerate for Norge 1970-2001 Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vekst i disponibel realinntekt for Norge. Prosent

	1999	2000	2001
Vekst i disponibel realinntekt for Norge	4,4	17,0	-0,5
Bidrag fra:			
Produksjonsvekst i oljevirkosomhet	-0,1	0,8	0,7
Produksjonsvekst ellers	0,3	1,4	0,5
Endring i bytteforholdet generelt	4,6	14,9	-2,3
Herav forårsaket av prisendring på råolje og naturgass	4,0	12,8	-2,6
Endring i rente- og stønadsbalansen	-0,4	-0,1	0,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

vesteringer er differansen mellom nordmenns finansinvesteringer i utlandet og utlendingers finansinvesteringer i Norge. Kapitaloverføringer uttrykker verdien av netto overføringer av real- eller finanskapital til

utlandet uten motytelse. Ved beregningen av sparing i nasjonalregnskapet blir det ikke tatt hensyn til omvurdering av hverken realkapitalen, petroleumsreservene, andre naturressurser eller fordringer og gjeld overfor utlandet.

Spareraten for Norge uttrykker landets totale sparing som andel av disponibel inntekt. Gjennom de siste 30 årene av forrige århundre varierte spareraten mellom 9 og 20 prosent. Som andel av disponibel inntekt, var sparingen høyest i første halvdel av 1970-tallet og i første halvdel av 1980-tallet, oppunder 20 prosent. I siste halvdel av 1990-tallet varierte spareraten en del, men var i snitt rundt 15 prosent.

Foreløpige beregninger viser at Norges sparing ble redusert noe i fjor i forhold til den rekordhøye sparingen i 2000. Spareraten er anslått til 24 prosent mot 26 året før.